

Petar Plastić

(diplomski studij povijesti)

Nenad Vekarić (1955. – 2018.)

Dana 20. srpnja 2018. godine napustio nas je jedan od velikana dubrovačke i hrvatske historiografije, Nenad Vekarić. Rođen je 1955. godine u Splitu, u obitelji podrijetlom iz Orebića. Godine 1980. diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu, ali se ipak naknadno nastavio školovati za povjesničarsko zvanje. Upisao je Filozofski fakultet u Zadru na kojem je magistrirao 1987. godine s temom *Zemljišne knjige Stona i Rata iz 1393./6. godine kao izvor za proučavanje peljeških naselja u 14. stoljeću*. Na istom je fakultetu doktorirao 1991. godine obranom teme *Migracije na poluotok Pelješac (1333. – 1918.)*.¹, 1984. godine, dok je još studirao, zaposlio se u Zavodu za povijesne znanosti u Dubrovniku, a već 1987. godine postaje njegov upravitelj, nastavljajući rad ranijeg upravitelja Ive Perića (1930. – 2018.). Zahvaljujući njegovu vodstvu Zavod doživljava pravi procvat: posebno se to vidi na časopisu *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, koji se od sredine 1990-ih počinje izdavati i na engleskom jeziku (*Dubrovnik Annals*). Osim toga, tijekom svoje karijere objavljivao je znanstvena istraživanja te je popularizirao znanstvene rezultate i teze u brojnim stručnim i popularnim časopisima, primjerice u časopisima *Dubrovnik*, *Dubrovački horizonti*, *Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“*, *Povijesni prilozi*, *Rad HAZU*, itd.

Objavio je 20 knjiga i više od 50 znanstvenih rasprava u kojima je najčešća tema povijesna demografija. O njegovoj angažiranosti u demografskim istraživanjima najviše nam govori to što je osmislio posve novu metodu analize, takozvanu „metodu reprezentativne kapi“, prema kojoj svaka informacija može dovesti do zaključaka koji se možda ne bi mogli izvući neposredno iz izvora. „Reprezentativna kap“ prema njemu je „neka činjenica koju na temelju vrela možemo pouzdano utvrditi, ali sama po sebi (osim faktografske) nema osobitu interpretativnu vrijednost.“² Dodanu vrijednost toj „kapi“ daje kontekst koji se „rudarskim radom“ dobiva iz ostalih dostupnih vrela. Pomoću te metode došao je do mnogih zaključaka koji dotad nisu bili poznati, poput dokazivanja klanovske pozadine funkcioniranja dubrovačkoga plemstva i postojanja raskola u njemu, što je bilo suprotno dotadašnjim spoznajama.³ Vekarić je veći dio svoje karijere posvetio proučavanju dubrovačkog

plemstva i rodoslovlja, odnosno šire povijesti Dubrovnika i Dubrovačke Republike, zahvaćajući razne fenomene poput migracija, mortaliteta i nataliteta, kriminaliteta itd. na području Republike. Također, u suradnji s drugim stručnjacima za povijesnu demografiju objavio je i važna istraživanja o počecima demografske tranzicije u Hrvatskoj.⁴

Već je za svoju prvu knjigu, *Pelješka naselja u 14. stoljeću*, 1989. godine dobio Nagradu Grada Dubrovnika.⁵ Godine 1997. dobitnik je Nagrade Dubrovačko-neretvanske županije za knjigu *Pelješki rodovi*.⁶ Valja napomenuti da je upravo podrijetlo njegove obitelji razlog zašto se prvih desetak godina svog istraživačkog rada najviše bavio poluotokom Pelješcem. Godine 2004. u suradnji s Vladimirom Stipetićem (1928. – 2017.) objavio je svoju najpoznatiju knjigu, *Povijesna demografija Hrvatske*,⁷ za koju su dobili Nagradu *Slobodne Dalmacije* za znanstvenu knjigu godine. Dvije godine kasnije dobitnik je i Nagrade HAZU-a za humanističke znanosti za knjigu *Dubrovačka vlastela između roda i države*, koju je napisao sa Stjepanom Ćosićem.⁸

Ni nakon toliko nagrada Vekarić se nije opustio te je 2011. počeo s izdavanjem prvog od jedanaest svezaka *Vlastele grada Dubrovnika*. Za njegova je života izdano devet svezaka, a iz Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku najavljeno je kako će njemu u čast završiti seriju i u skoro vrijeme izdati posljednja dva sveska na kojima je Vekarić radio do svoje smrti. U prvom svesku naglasak stavlja na korijene, strukturu i razvoj dubrovačkoga plemstva, što u svescima 2 – 6 grana na iscrpnu studiju biografija njegovih pripadnika (biografije su raspoređene abecednim redom). U sedmom i osmom svesku bavio se genealogijama, dok se u devetom svesku fokusirao na osobna imena dubrovačke vlastele. Također, u drugom dijelu devetog sveska priložio je bibliografiju svih izvora i literature korištene kroz cijelu seriju, što čitateljima pruža izniman uvid u sam rad Nenada Vekarića, ali može poslužiti i kao svojevrsan putokaz prema izvorima o dubrovačkom plemstvu.⁹

Uz Vekarićev istraživački rad potrebno se osvrnuti na njegov odnos prema mlađim suradnicima. Trudio se da svaki novi student ili zaposlenik Zavoda bude dočekan na najbolji mogući način te im je pomagao kad god je stigao. Nezaboravne su bile i mnoge rasprave koje je znao voditi s novcima: volio je raspravljati, a najviše kad bi naišao na dobro argumentirana suprotna mišljenja, pogotovo među „svježim“ zaposlenima. Na okruglom stolu „Nova dubrovačka historiografija: dr. Nenad Vekarić i suradnici“ koji je 2009. godine održan u Državnom arhivu u Zagrebu, Nella Lonza i Zdenka Janeković Römer govorile su o Vekarićevom utjecaju u počecima njihovih karijera. Lonza se s posebnom radošću prisjetila entuzijazma, raznih internih šala i mnogih drugih elemenata koji su u Zavodu stvorili opuštenu radnu atmosferu koja je sve zajedno gurala naprijed. Također, Vekarić je na sebe preuzimao birokratske poslove i u tome neizmjereno pomogao novopečenicima istraživačima u lakšem snalaženju na poslu. Janeković Römer prisjetila se ratne 1991. godine kad je na savjet Nelle Lonze poslala informacije o rukopisu svoje knjige *Rod i grad* Vekariću koji je bio u Dubrovniku. Suprotno svim njezinim očekivanjima, odgovor je došao nakon dva do tri tjedna i u njemu je Vekarić izrazio želju za izdavanjem rukopisa uz, naravno, skeptičnost oko mogućeg datuma izdavanja.¹⁰

Još jedna važna odlika Nenada Vekarića bila je i briga o kvalitetnom obrazovanju budućih mladih istraživača čestim zalaganjem za otvaranje studija povijesti u Dubrovniku. To se obistinilo 2006. godine kad je osnovan doktorski studij „Povijest stanovništva“. Nastavio se zalagati za osnivanje preddiplomskog studija povijesti pa je tako 2015. godine pokrenut preddiplomski studij „Povijest Jadrana i Mediterana“. Bio je i politički aktivan: osnivanje tog studija došlo je u vrijeme dok je bio zamjenik tadašnjeg dubrovačkog gradonačelnika Andra Vlahušića (od 2013. do 2017. godine). Kruna njegova rada dogodila se ipak 2012. godine kad je izabran za redovitog člana

HAZU-a u Razredu za humanističke znanosti nakon što je dvanaest godina ranije izabran za člana suradnika Akademije.

Vekarićeva smrt bila je popraćena u svim većim hrvatskim medijima, a najizraženije u onima na dubrovačkom prostoru. Šire rasprostranjeni portali izvještavali su o njegovu znanstvenom radu, najvažnijim djelima i nagradama, dok je ona osobna crta često potpuno zanemarena. To je velika šteta s obzirom na Vekarićevu ljudsku veličinu i već spomenutu predanost svojim kolegama, koje bi ga sigurno ocrtale više i puno prirodnije od isključiva navođenja njegovih znanstvenih postignuća. Njegovu su osobnost opisali lokalni dubrovački mediji. Vekarićeva smrt ostavila je kod svih kolega i prijatelja neizmjernu prazninu jer su ostali bez najveće podrške i osmijeha koji ih je dočekivao na poslu gotovo svaki dan. Prisjetili su se njegova utjecaja na osnivanje studija povijesti u Dubrovniku, ali i borbe da „temeljem relevantnih izvora obrani hrvatsku granicu na Kleku.“¹¹ Nikša Klečak s pravom je napisao kako je Vekarić „prije svega bio čovjek, potom znanstvenik, pa tek onda političar“¹², a slično mišljenje izrazili su i mnogi koji su govorili na komemoraciji koja je održana u Kazalištu Marina Držića 3. kolovoza 2018. godine.¹³

Nenad Vekarić ostavio je neizmjeran trag u proučavanju povijesne demografije u Hrvatskoj. Ponudio je nove interpretacije i ukazao na nove perspektive o dubrovačkom plemstvu te pritom uspostavio praktične metode u istraživanju koje su daljnjim istraživačima uvelike olakšale bavljenje ovom disciplinom. Svojim radom u Zavodu za povijesne znanosti u Dubrovniku, posebice u okviru uredništva časopisa *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku* i *Dubrovnik Annals*, otvorio je dubrovačku historiografiju stranim istraživačima i učinio je prepoznatljivom u međunarodnim krugovima. Kao upravitelj Zavoda brinuo se da njegovi doktorandi dobiju svu moguću podršku u publiciranju kvalitetnih doktorskih disertacija, a objavu važnih monografskih studija poticao je i na engleskom jeziku. Njegova suradnja i pomoć mladim povjesničarima dovela je do njihova oblikovanja u cjelovite znanstvenike koji su i danas jedni od ključnih istraživača dubrovačke povijesti. Osnivanje dokorskog i preddiplomskog studija povijesti, u gradu koji to zbog svoje povijesne važnosti apsolutno zaslužuje, dovelo je do izrastanja nove generacije povjesničara. Pitanje je bi li ijedan studij danas uopće postojao da nije bilo Nenada Vekarića, a njegovom zaslugom Dubrovnik je dobio čak dva. Njegov opušteni i profesionalni pristup poslu, ali i toplina prema svojim kolegama i studentima, trebaju biti poticaj svim sadašnjim i budućim povjesničarima. Upravo zbog tih karakteristika ne sjećamo ga se samo kao kvalitetnog znanstvenika, već i kao brižne osobe posvećene svojem poslu i kolegama kojima je svojim pristupom maksimalno olakšavao rad u povjesničarskoj struci.

Korištena literatura:

Benyovsky Latin, Irena. „Akademik Nenad Vekarić (Split, 26.12. 1955. – Zagreb, 20.7. 2018.)“, *Povijesni prilozi* 55/55 (2018.), 391–392.

Čosić, Stjepan – Nenad Vekarić, *Dubrovačka vlastela između roda i države : salamankezi i sorbo-nezi*. Zagreb – Dubrovnik, 2005.

Čosić, Stjepan – Niko Kapetanić – Nenad Vekarić, *Prijevara ili zabluda? Problem granice na području poluotoka Kleka*. Dubrovnik, 2012.

Janeković Römer, Zdenka. „Moji su putevi vodili na Lapad: iskustvo rada u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku“. U: *Dijalog s povodom 3 – Nova dubrovačka historiografija: dr. sc. Nenad Vekarić i suradnici*, ur. Drago Roksandić. Zagreb, 2011. 29–34.

Kunčević, Lovro. „In memoriam Nenad Vekarić (1955 – 2018)“. *Historijski zbornik*, 71/2 (2018.), 517–518.

Lonza, Nella. „O Nenadu Vekariću, znanstveniku i prijatelju“. U: *Dijalog s povodom 3 – Nova dubrovačka historiografija: dr. sc. Nenad Vekarić i suradnici*, urednik Drago Roksandić, Zagreb, 2011. 13–18.

Stipetić, Vladimir – Nenad Vekarić. *Povijesna demografija Hrvatske*. Zagreb – Dubrovnik: HAZU – Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2004.

Vekarić, Nenad. „Metoda reprezentativne kapi i genealoška metoda u povijesnoj demografiji“, *Povijesni prilozi* 39/39 (2010.), 23–38.

_____. *Nevidljive pukotine: dubrovački vlasteoski klanovi*. Dubrovnik.

_____. *Pelješka naselja u 14. stoljeću*. Dubrovnik, 1989.

_____. *Pelješki rodovi*, 1. i 2. svezak. Dubrovnik 1995.

_____. *Stanovništvo poluotoka Pelješca*. Dubrovnik, 1992. – 1993.

_____. *Vlastela grada Dubrovnika*, 9 svezaka. Zagreb – Dubrovnik, 2011. – 2018.

_____ – Božena Vranješ-Šoljan, ur. *Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj*. Zagreb – Dubrovnik, 2009.

Internetnski izvori:

Dubrovački list. „Održana komemoracija za akademika Nenada Vekarića“. <https://www.dulist.hr/foto-odrzana-komemoracija-za-akademika-nenada-vekarica/518264/> (posjet 23. 6. 2019.).

Dubrovačka televizija. „Prigodna komemoracija za Nenada Vekarića“. <https://www.youtube.com/watch?v=x5TU2qJINFI> (posjet 23. 6. 2019.).

HAZU. „akademik Nenad Vekarić“. http://info.hazu.hr/hr/clanovi_akademije/osobne_stranice/nenad_vekaric (posjet 29. 5. 2019.).

Hina. „Umro akademik Nenad Vekarić“. <http://hr.n1info.com/Vijesti/a318549/Umro-akademik-Nenad-Vekaric.html> (posjet 23. 6. 2019.).

Klečak, Nikša. „Gospar kojeg su svi cijenili – Bio je posebna osoba, ispred vremena i prostora u kojem je živio“. <https://dubrovačkidnevnik.rtl.hr/vijesti/grad/gospar-kojeg-su-svi-cijenili-sad-kad-sam-izgubio-njega-kao-da-sam-izgubio-jedan-dio-sebe> (posjet 23. 6. 2019.).

Slobodna Dalmacija. „Odlazak najvećeg dubrovačkog povjesničara: u 63. godini umro akademik Nenad Vekarić“. <https://www.slobodnadalmacija.hr/kultura/clanak/id/557131/odlazak-najveceg-dubrovačkog-povjesnicara-u-63-godini-umro-akademik-nenad-vekaric> (posjet 23. 6. 2019.).

Lazarević, Ivana – Rina Kralj-Brassard. „Nenad Vekarić. Vlastela grada Dubrovnika, sv. 9. Osobna imena. Zagreb-Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2018.“. <http://www.zavoddbk.org/izdanja/nenad-vekaric-vlastela-grada-dubrovnika-sv-9-osobna-imena-zagreb-dubrovnik-zavod-za-povijesne-znanosti-hazu-u-dubrovniku-2018/> (posjet 30. 5. 2019.).

Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. „Nenad Vekarić“.

<http://www.zavoddbk.org/suradnici/nenad-vekaric/> (posjet 29. 5. 2019.).

Bilješke

- 1 Irena Benyovsky Latin, „Akademik Nenad Vekarić (Split, 26. 12. 1955. – Zagreb, 20. 7. 2018.)“, *Povijesni prilozi* 55/55 (2018.), 391.
- 2 Nenad Vekarić, „Metoda ‚reprezentativne kapi‘ i genealoška metoda u povijesnoj demografiji“, *Povijesni prilozi* 39/39 (2010.), 26.
- 3 Vidi: Nenad Vekarić, *Nevidljive pukotine: dubrovački vlasteoski klanovi* (Dubrovnik, 2009.).
- 4 Vidi: Nenad Vekarić – Božena Vranješ-Šoljan (ur.), *Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj* (Zagreb – Dubrovnik, 2009.).
- 5 Nenad Vekarić, *Pelješka naselja u 14. stoljeću* (Dubrovnik, 1989.).
- 6 Nenad Vekarić, *Pelješki rodovi*, 2 sveska (Dubrovnik, 1995.). Još je ranije objavljena u seriji posebnih izdanja Zavoda a povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku knjiga u dva sveska *Stanovništvo poluotoka Pelješca* (Dubrovnik, 1992. – 1993.).
- 7 Vladimir Stipetić – Nenad Vekarić, *Povijesna demografija Hrvatske* (Zagreb – Dubrovnik, 2004.).
- 8 Stjepan Čosić – Nenad Vekarić, *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi* (Zagreb – Dubrovnik, 2005.), prema: HAZU, „akademik Nenad Vekarić“, http://info.hazu.hr/hr/clanovi_akademije/osobne_stranice/nenad_vekaric (posjet 29. 5. 2019.); Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, „Nenad Vekarić“, <http://www.zavoddbk.org/suradnici/nenad-vekaric/> (posjet 29. 5. 2019.).
- 9 Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika* (Zagreb – Dubrovnik, 2011. –), sv. 1: *Korijeni, struktura i razvoj dubrovačkog plemstva*, 2011.; sv. 2: *Vlasteoski rodovi (A – L)*, 2012.; sv. 3: *Vlasteoski rodovi (M – Z)*, 2012.; sv. 4: *Odabrane biografije (A – D)*, 2013.; sv. 5: *Odabrane biografije (E – Pe)*, 2014.; sv. 6: *Odabrane biografije (Pi – Z)*, 2015.; sv. 7: *Genealogije (A – L)*, 2016.; sv. 8: *Genealogije (M – Z)*, 2017.; sv. 9: *Osobna imena*, 2018., prema: Ivana Lazarević – Rina Kralj-Brassard, „Nenad Vekarić. Vlastela grada Dubrovnika“, sv. 9. Osobna imena. Zagreb-Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2018.“, <http://www.zavoddbk.org/izdanja/nenad-vekaric-vlastela-grada-dubrovnika-sv-9-osobna-imena-zagreb-dubrovnik-zavod-za-povijesne-znanosti-hazu-u-dubrovniku-2018/> (posjet 30. 5. 2019.).
- 10 Nella Lonza, „O Nenadu Vekariću, znanstveniku i prijatelju“, 13–18 i Zdenka Janeković Römer, „Moji su putevi vodili na Lapad: iskustvo rada u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku“, 29–34, u: *Dijalog s povodom 3 – Nova dubrovačka historiografija: dr. sc. Nenad Vekarić i suradnici*, ur. Drago Roksandić (Zagreb, 2011.); Lovro Kunčević, „In memoriam Nenad Vekarić (1955 – 2018)“, *Historijski zbornik*, 71/2 (2018.), 517–518.
- 11 Vidi: Stjepan Čosić – Niko Kapetanić – Nenad Vekarić, *Prijevara ili zabluda? Problem granice na području poluotoka Kleka* (Dubrovnik, 2012.), prema: *Dubrovački list*, „Održana komemoracija za akademika Nenada Vekarića“, <https://www.dulist.hr/foto-odrzana-komemoracija-za-akademika-nenada-vekarica/518264/> (posjet 23. 6. 2019.).
- 12 Nikša Klečak, „Gospar kojeg su svi cijenili – Bio je posebna osoba, ispred vremena i prostora u kojem je živio“, <https://dubrovaackidnevnik.rtl.hr/vijesti/grad-gospar-kojeg-su-svi-cijenili-sad-kad-sam-izgubio-njega-kao-da-sam-izgubio-jedan-dio-sebe> (posjet 23. 6. 2019.).
- 13 Dubrovačka televizija, „Prigodna komemoracija za Nenada Vekarića“, <https://www.youtube.com/watch?v=x5TU2qJINFI> (posjet 23. 6. 2019.).

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XIV, broj 14, 2019.

Glavni i odgovorni urednik
Mihaela Marić

Zamjenik glavnog urednika
Saša Vuković

Uredništvo
Matea Altić, Ivan Grkeš, Marta Janković,
Mario Katić, Igor Krnjeta, Mihaela Marić,
Petar Plastić, Saša Vuković

Urednici pripravnici
Andrija Banović, Alen Obrazović,
Alen Okreša

Redakcija
Matea Altić, Andrija Banović, Ivan Grkeš,
Marta Janković, Mario Katić, Igor Krnjeta,
Mihaela Marić, Alen Obrazović, Alen Okreša,
Petar Plastić, Saša Vuković

Tajnik uredništva
Petar Plastić

Recenzenti
dr. sc. Miroslav Bertoša
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Branimir Janković
Marko Lovrić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Josip Mihaljević
dr. sc. Jasmina Osterman
dr. sc. Martin Previšić
Filip Šimetin Šegvić, asist.
dr. sc. Ivica Šute

Lektura i korektura
Franka Belović, Danijel Blazsetin, Lucijan
Borić, Paula Bradić, Katarina Cukovečki,
Paula Fajt, Tanja Jelinić, Ivana Kovačić,
Ema Maglić, Mateja Papić, Borna Treska

Oblikovanje
Tomislav Vlanić

Prijevod s engleskog jezika
Mateo Gospić, Paula Fajt, Alen Obrazović

Izdavač
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb

Tisak
Tiskara Zelina d.d.

Naklada
Tiskano u 150 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima
izražavaju isključivo stavove i mišljenja
autora i ne predstavljaju nužno stavove i
mišljenja uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Centar za komparativnohistorijske i
interkulturne studije Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Redakcija časopisa Pro tempore im iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb
(za: Uredništvo Pro tempore),
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Kontakt
pt.urednistvo@gmail.com